

Oponentský posudek bakalářské práce Heleny Kunertové

Posuzovaná bakalářská práce se zabývá staročeským textem *Hádání Chytrosti s Upřímností*. Nejprve předkládá popis *Jenského kodexu*, v němž je skladba zapsaná. Pokračuje podrobnou charakteristikou skladby samotné se zaměřením na její žánr a obsahovou stránku (včetně lokalizace biblických citátů). Tuto charakteristiku obsahu skladby pokládám za zvlášť zdařilou. Následuje pravopisná a jazyková analýza skladby a dvě edice doplněné edičními poznámkami, přičemž transkribovaná edice je dílem autorky a transliterovaná je opravenou verzí transliterace, kterou před časem zveřejnila M. Homolková. Uspořádání práce je logické, prostor věnovaný jednotlivým částem přiměřený, výklady informativní, snad jen některá generalizující tvrzení podaná ve 2. kapitole by stálo za to konfrontovat s další literaturou. Ediční poznámky dokládají hluboké proniknutí do problematiky.

Hlavním a nesporným přínosem posuzované práce podle mého názoru nejsou pouze výsledky, které předkládá, tedy zpřístupnění textu a jeho rozbor, ale především cesta k těmto výsledkům, cesta nelehká, na které editorka zakopávala o nesčetné nástrahy, přičemž existenci mnohých z nich si před začátkem práce určitě ani neuvědomovala. S nástrahami se pak postupně vyrovnávala, hledala návody a osvědčené postupy v odborné literatuře, čímž zvyšovala svou erudici. Teď předkládá výsledek, kterému bezesporu je co vytknout a co do něj doplnit, ale na druhou stranu jím bezpečně dokazuje, že dosáhla takové obeznámenosti s materiálem i se zdroji, která u bakalářské práce zaslouží respekt. I pokud snad budou následující řádky místy připomínat výčet jednotlivých pochybení, neznamená to kritiku dílčích, jednotlivých rozhodnutí, ale především důkaz, jak náročné práci se autorka věnovala a jak obtížný text zvolila.

Pravopisný rozbor památky je důkladný; mám k němu jen dvě drobné poznámky:

a) Psaní hlásek *s*, *š* a *u* by bývalo bylo vhodnější sledovat z hlediska hranice morf(ém)ů, nikoliv hranice slova.

b) Není pravda, že předložka *přes* zapsaná *przief* je jediným příkladem zápisu *f* na konci [grafického] slova, protože v rukopisu je předložka – na rozdíl od transliterace – psána dohromady s následujícím slovem: *prziefnaffi wuoli* (95vb).

Jazyková analýza je dobře zvládnutá a pokrývá jevy, kterým se v rozbořech staročeských a středněčeských textů obvykle věnuje pozornost. Popis vybraných morfologických a syntaktických jevů na několika místech vhodně přechází k rozboru lexika a stylu. K celé kapitole mám opět dvě drobné poznámky:

a) U slova *dómysl*, pojednávaného v souvislosti se změnou *ó* → *uo*, by s oporou v ESSČ bylo možné uvažovat o zkrácené podobě *domysl*.

b) Všechny tři přechodníky označené za nekongruentní jsou takto klasifikovány chybně: u *křesťanstvo ... hlediece* jde o sémantickou shodu hromadného jména, u *znamenajice* jsou nevyjádřeným podmětem zastoupení (s největší pravděpodobností) příznivci *Upřímnosti* a u *Upřímnost ... řkúc* je shoda v souladu i s dnešní normou.

Dále se budu věnovat ediční části práce, kterou pokládám za klíčovou. Snad mohu říci, že autorka zde zhruba došla na tradiční, daňhelkovskou úroveň. O tom svědčí výroky jako „i přes převedení do současného pravopisu v textu zachováváme jeho jazyková specifika“ (s. 23), odpovídající tradiční ediční praxi, a možná příliš optimistické a zjednodušující tvrzení

„[text] je nyní díky převodu do současného pravopisu srozumitelný i laikům“ (s. 46) – já bych mimochodem u editovaného textu za podmínku srozumitelnosti jednoznačně považoval jazykový slovníček a nejspíš i věcné vysvětlivky. V transkripci je chován naprostý respekt ke grafice rukopisu a zachovávají se varianty, u nichž se lze přit, zda jsou ještě hláskové, nebo už pouze pravopisné. Slova jako *bůh* se píšou s malým počátečním písmenem (viz s. 27). Že však předložené řešení dodržuje tradiční úzus a jako takové může být pouze východiskem k diskusi o dalších možnostech editologického bádání, aniž by nabízelo nějaká alternativní řešení, nemůže být u bakalářské práce v žádném případě vnímáno jako nedostatek.

Na s. 28 se autorka letmo dotýká daňhelkovského rozdílu mezi vydáním rukopisu versus památky. Její edice pak dokumentují – a to nemyslím nijak zle nebo nedej bože přezíravě –, jak obtížné je pracovat s textem, který je dostupný v jediném záznamu, nadto plném opisovačských chyb; k tomu přistupuje jeho syntaktická složitost. Jednotlivé editorčiny pokusy o emendace a rekonstrukci nejasných míst jsou většinou zdařilé, avšak při čtení jsem nejednou propadal pocitu, že po emendacích by volala i mnohá další místa, a to jak tvary (např. *prorokúci* 95va), tak větší úseky textu – jenže ty druhé prostě není podle čeho opravit a případná řešení by byla editorsky svévolná.

K samotné transkribované edici¹ mám mnoho poznámek a doplňků, přičemž jde o poznámky typově různé, od oprav drobných chyb až po diskusní, alternativní návrhy. Opomím místa vpravdě neřešitelná, což jsou především otázky kvantity (*slul/slúl*, *muk/múk*, *prve/prvé*). Souhrnně zde uvádím jotaci, která podle mého soudu také není řešena úplně jednotně, což je však také způsobeno specifickým pravopisem památky (a snad trochu překvapivým, avšak přijatelným rozhodnutím editorky, jak tento ne zcela jasný způsob zápisu tupých sykavek interpretovat). Stranou také ponechávám interpunkci, přičemž v transkripci je mnoho míst, kde bych volil jiná řešení, leckdy jsou analogické případy řešeny různě, občas je tečkami oddělen celek bez určitého slovesa, ojedinele by bylo vhodnější respektovat původní virgulovou interpunkci rukopisu než kladení čárek modernizovat.

92vb: spíše *osvětilo [se]* než *osvietilo [se]*, viz StčSl *osvětiti se* 3

93rb: *radcze* má být komp. *radče* ‚raději‘, ne subst. (?) *rádce*; v marg. *prosí*, ne *prosie* (rkp. *profy*)

93vb: *ješto pravdu milovali a po ní chodili*: spíše bych interpretoval ‚účelově‘, *po ni*; m. *Odvázivše se* má být *Odvázivše se*, viz StčSl *odváziti se* 3

94va: *Tuto pak Chytrost*] *Tuto Chytrost* (in marg.): chybí slovo

94vb: *mezi tiem* má StčSl i dohromady, nebránil bych se tomu; *zhynula* by mělo být vypuštěno, v rkp. je škrtnuto; *vuobec proti chytrým*] *vuobec chytrým*: chybí slovo

95rb: *tiem*] *těm*

96ra: v přímé řeči *Upřímnosti* na konci folia chybí delší úsek (6 slov), tím pádem je taky nesprávně doplněno následující *ješto*

96vb: *i prosili*] *uprosili* (translit. *y profyli*)

---

¹ Pro úplnost zde uvádím i chybu, na kterou jsem narazil v transliteraci: *rzkuczy*] *rzuczy* 93va in marg.

97ra *ke všem] k všem*

97rb *o čemž] o čež*

Předložená edice pak jenom dokumentuje, o jak významnou památku jde nejen literárněhistoricky, ale také co do zkoumání jazyka daného období. V textu mi padla do oka hned čtyři slova nezachycená v odpovídajících zdrojích – slovo *maceška* (92vb) má StčSl jen jako pojmenování květiny a středněčeská excerpce pak jako osobní jméno, zatímco zde jde o zdobnělinu k *macecha*; *pilňovati* (94vb) je doloženo až z r. 1561 a StčSl má jen *pilniti*; adj. *ulísavý* (95vb) nemá stč. ani stčč. zdroje vůbec; *vyzvelebiti* (97va).

Jazyková a formální stránka práce není zcela uspokojivá, což může svědčit buď o jisté autorčině formulační nevyzrálosti, nebo snad o nedostatku času při dokončování práce. Pravdivost některých formulací je podle mého soudu pochybná: čím by autorka např. podpořila svá tvrzení, že spory se i dnes těší čtenářské oblibě (k s. 14) nebo že asimilace znělosti u některých hlásek ještě neproběhla – místo že „pouze“ nebyla zachycena v zápisu (k s. 38)? (Zdůrazňuji, že problematičnost obou tvrzení vidím spíše ve formulační rovině.) V práci najdeme úseky s matoucím slovosledem. Iritující jsou na prvních stranách práce několikerá opakování totožných slov či frází na pár řádcích (např. na pěti řádcích s. 10 je třikrát sloveso *předpokládat* – a ani jednou bez překlepu). Dost je interpunkčních chyb. Na s. 12 a 13 se koncentrují stylově problematické vztažné věty. Slovo *faksimile* je neutrum, instrumentál plurálu slova *nepřítel* v dnešní češtině nekončí na *y*, *s* není spojka, ale předložka, stč. *mistr* je o-kmen, nikoliv a-kmen, můžeme *se zmoci na něco*, ale asi ne *k něčemu* atd.; titul klíčové Daňhelkovy *Směrnice* je několikrát citován neúplně, na s. 43 je jméno *Kosák* m. *Stluka* (nebo snad *Kosek?*), u sloupců textu značíme *levý* písmenem *a* a *pravý* písmenem *b*, a ne naopak, kunsthistorička se jmenuje Bartlová, ne Bártlová a Gottwald nebyl prezidentem ČSSR.

Pro obhajobu kladu kol. Kunertové následující dva dotazy:

- Na kolika místech jste měnila původní transliteraci, vypracovanou dr. Homolkovou? Šlo vždy o jiné čtení rukopisu, nebo se tu projevila i jiná interpretace některých míst?

- Čím odůvodňujete transkripci *é* v tvarech *časéch*, *královstvie božé*, *šťěstie a bohatstvé tohoto světa*, *kněžé (držeci 94vb a bez vaší pomoci 96vb waffie* jsou patrně chyby a patřily by sem taky)?

Závěr: Předložená práce H. Kunertové bezesporu **splňuje všechny požadavky kladené na bakalářské práce**. Rád ji **doporučuji k obhajobě** a po zvážení jejích kladů a záporů ji navrhuji **hodnotit známkou velmi dobře**.

Praha 29. srpna 2018

Mgr. František Martínek, Ph.D.